

รายการ : หนึ่งสัปดาห์กับ สนช.

ตอน : ความเป็นมาและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.

โดย : นางสาวธนพร เกิดผล นิตกรปฏิบัติการ

กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. เสนอโดย คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๖๗ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ดังนี้

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๒ เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การสรรหา และการวินิจฉัย การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๑.๓ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. เนื้อหารวม จำนวน ๘๑ มาตรา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. บทนิยามศัพท์

ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่ที่ได้ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณา
วินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นไม่ว่าจะเสนอโดย คำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือผู้ซึ่งต้องปฏิบัติ ตามหนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดย ศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสาร อื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ รวมถึงการไต่สวน การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย หรือการนั่งพิจารณา

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการ การพิจารณาคดีโดยคู่กรณีมีสิทธิมาอยู่ต่อหน้าศาล

๒. หมวด ๑ ศาล

- กำหนดเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดี

ดังต่อไปนี้

(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือ ร่างกฎหมาย

(๒) คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

(๓) คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภา

(๕) คดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกัน หรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) คดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใดที่มี ผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณ รายจ่าย

(๗) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๘) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

(๙) คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๑๐) คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๑๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๑๒) คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล

๓. หมวด ๒ องค์ประกอบของศาล

- กำหนดองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๙ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด โดยให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๗ ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ในการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญต้องเป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง มีความกล้าหาญ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม และต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา

- กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา

- กำหนดหลักเกณฑ์ในการสรรหาของคณะกรรมการสรรหา และการคัดเลือกผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ให้พิจารณาคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ

เมื่อคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดสรรหาหรือคัดเลือกได้บุคคลใดแล้ว ให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยต้องได้รับความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกรายใด ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งใหม่ไม่ได้ ในการนี้ ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับคัดเลือกหรือได้รับการสรรหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการสรรหามีหน้าที่และอำนาจวินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สิ้นสุด

- กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัยในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือลาออกหรือไม่ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งบุคคลแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ต้องมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึง ๗ คน จะนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยมิได้

๔. หมวด ๓ การพิจารณา

๔.๑ ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

- กำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวน โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจค้นหาความจริง และรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

- กำหนดเหตุแห่งการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เช่น เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน หรือเป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภรรยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น หรือมีเหตุอื่นอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป ทั้งนี้ ห้ามมิให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขอลอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดี เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามที่กำหนด และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญอนุญาตแล้ว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งขอลอนตัวงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้น

เมื่อมีการขอลอนตัวหรือมีการยื่นคำร้องคัดค้าน ให้ศาลรัฐธรรมนูญประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุานั้น โดยให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก และให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ และกำหนดให้การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดยอมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดให้ถอนตัวหรืออนุญาตตามคำคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

- กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมได้ แต่การวินิจฉัยคดีที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี หรืออาฆาตมาดร้าย ไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งศาลหรือระเบียบดังกล่าว ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจดักเตือน ไล่ออก หรือลงโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๒ ส่วนที่ ๒ การยื่นคำร้องและการยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณา

วินิจฉัย

- กำหนดให้ผู้ที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น โดยให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่กำหนด เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้ ให้จัดทำเป็นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

(๑) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ หรือนายกรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

(๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ

(๕) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๗) คณะรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๘) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๙) การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๒) ที่ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทำเป็นหนังสือ

- กำหนดให้ “คำร้อง” ต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วนตามแบบที่กำหนด กรณีคำร้องใดมีรายการไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องนั้นให้ถูกต้อง

- กำหนดรายละเอียดที่ต้องระบุใน “หนังสือ” ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง โดยให้ทำเป็นหนังสือราชการ อย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง ความประสงค์ที่จะให้ศาลดำเนินการ และมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- กำหนดหลักเกณฑ์การยื่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระตามมาตรา ๗ (๒) ต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และปัญหานั้นเกิดขึ้นกับหน่วยงานใดให้หน่วยงานนั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นหนังสือ

- กำหนดหลักเกณฑ์การยื่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๗ (๑๐) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ และต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ และถ้าศาลเห็นว่าเป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๔๖ ให้ศาลสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา เช่น รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เป็นต้น ถ้าผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้เห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยความเห็นภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่รับคำร้อง ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องหรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลา ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

- กำหนดให้ในการพิจารณาว่าจะรับ “คำร้อง” ไว้พิจารณาหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญจะแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า ๓ คนเป็นผู้พิจารณาก็ได้ ให้คณะตุลาการดังกล่าวมีอำนาจตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายใน ๕ วันนับแต่วันที่ได้รับความร้องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล คำสั่งดังกล่าวให้ถือว่าเป็นคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่คณะตุลาการมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัย ให้เสนอศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา หากศาลเห็นพ้องด้วยกับความเห็นนั้น ให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาล (กล่าวคือ คำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย) หากศาลไม่เห็นพ้องด้วย ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาล (กล่าวคือ รับคำร้องไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป)

สำหรับกรณีที่มีผู้ยื่น “หนังสือ” ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัย หากศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าเป็นกรณีต้องด้วยมาตรา ๔๑ วรรคสอง ให้รับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป

- กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือการพิจารณาคำร้องนั้นต่อไปไม่เป็นประโยชน์แก่คดี

๔.๓ ส่วนที่ ๓ องค์คณะและการพิจารณาคดี

- กำหนดองค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า ๗ คน และผู้ซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในประเด็นสำคัญแห่งคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น เว้นแต่การไม่ร่วมทำคำวินิจฉัยจะทำให้มีองค์คณะเหลือไม่ถึง ๗ คน

- กำหนดเกี่ยวกับการส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง และให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาหรือไม่รับสำเนาคำร้องภายในกำหนด ถือว่าไม่ติดใจที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

- กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน เว้นแต่ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ถอนตัวหรือต้องถอนตัวเพราะถูกคัดค้าน ต้องทำความเห็นส่วนตัวตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นนั้น และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้

- กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ทำการไต่สวนหรือยุติการไต่สวน หรืออาจสั่งงดการสืบหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานใดก็ได้

- กำหนดให้การนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่จะอยู่ในห้องพิจารณาได้

- กำหนดให้คู่กรณีที่จะอ้างพยานหลักฐานให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และวิธีการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว

- กำหนดเกี่ยวกับวิธีการไต่สวนพยานบุคคล ให้ศาลรัฐธรรมนูญสอบถามพยานบุคคลเอง แต่ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็น และข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ นอกจากนี้ ศาลอาจอนุญาตให้มีการไต่สวนพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยให้ถือว่าเป็นการกระทำในห้องพิจารณาของศาล

- กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาลและสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นทราบ สำหรับคู่กรณีที่ติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดไต่สวนพยานนั้นไม่น้อยกว่า ๓ วัน มิฉะนั้นให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

พยานที่ยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้า ต่อศาลแล้วจะขอถอนมิได้ และเมื่อพยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการให้ ถ้อยคำของพยาน

๕. หมวด ๔ การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

- กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำ ความเห็นส่วนตัวเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นส่วนตัวของตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัย คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ปรึกษาหารือกัน จนกว่าจะได้ข้อยุติ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องก็ได้ แต่จะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผล ในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม

- กำหนดรายละเอียดที่ต้องปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และ ในคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดี

๖. บทเฉพาะกาล

- กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งหรือต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ บรรดาที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้ยังคงอยู่ในตำแหน่งหรือยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามที่กำหนด

- กำหนดระยะเวลาให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงาน เลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๑ ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ หากพ้นกำหนดดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการ สรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่แต่ไม่ตัดสิทธิขององค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทน มาในภายหลังต่อไป และภายใน ๑๕ วันนับแต่วันพ้นจากระยะเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการ สรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันถัด จากวันที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัย ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด และกำหนดให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามจำนวนที่ยังว่างอยู่ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัยตาม มาตรา ๗๗

- กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับบรรดาข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บังคับอยู่ใน วันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อ รัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

- กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับการดำเนินการไต่สวน หรือการดำเนินการ อื่นใดตามหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในคราวการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๙/๒๕๖๐ ในวันที่ พฤษศยมาสที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๐ ที่ประชุมได้ลงมติในวาระที่ ๑ รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยตั้งคณะกรรมการวิสามัญคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา จำนวน ๒๒ คน กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน

หากท่านผู้ใดประสงค์รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญฉบับนี้เพิ่มเติม กรุณาติดตามได้ที่ www.senate.go.th หรือสอบถามได้ที่ศูนย์บริการข้อมูล ด้านกฎหมายวุฒิสภาและหน่วยประสานงานราชการวุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลข โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕
